

INKLYUZIV TA'LIMDA MAKTAB VA OILA HAMKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING AMALIY YO'LLARI

Abidova Nazokat,

pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent (v.b.)

Alimardonova Qizlarshoh, II-bosqich magistranti

Nizomiy nomidagi O'zbekistob Milliy pedagogika universiteti (O'zMPU)

Annotatsiya: Mazkur maqolada inklyuziv ta'lim jarayonida maktab va oila hamkorligini rivojlantirishning nazariy va amaliy jihatlari tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari asosida ota-onalar bilan samarali muloqotni yo'lga qo'yish, ularning pedagogik kompetensiyasini oshirish va ta'lim jarayoniga faol jalb etishga qaratilgan metodik tavsiyalar ishlab chiqilgan. Shuningdek, inklyuziv muhitda o'quvchilarni ijtimoiy moslashtirishda hamkorlikning o'rni asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: *inklyuziv ta'lim, maktab-oila hamkorligi, pedagogik kompetensiya, ijtimoiy moslashuv*

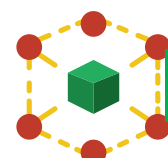
Аннотация: В статье рассматриваются теоретические и практические аспекты развития сотрудничества школы и семьи в условиях инклюзивного образования. На основе исследования предложены методические рекомендации по организации эффективного взаимодействия, повышению педагогической компетентности родителей и их активному вовлечению в образовательный процесс.

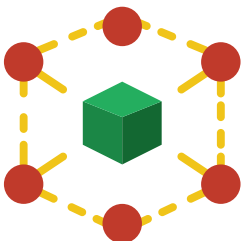
Abstract: This article analyzes theoretical and practical aspects of developing school-family cooperation in inclusive education. Based on the research results, methodological recommendations are proposed to improve communication, enhance parental competence, and actively involve them in the educational process.

KIRISH

Bugungi kunda ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar doirasida inklyuziv ta'limni rivojlantirish muhim strategik yo'nalishlardan biri sifatida qaralmoqda. Inklyuziv ta'limning asosiy maqsadi – alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarning jamiyatga integratsiyasini ta'minlash, ularning teng huquqli ta'lim olish imkoniyatini yaratishdan iboratdir. Shu nuqtai nazardan, inklyuziv ta'lim samaradorligini ta'minlashda faqat maktab faoliyati yetarli emas, balki oila bilan uzviy hamkorlikni yo'lga qo'yish zarur hisoblanadi. Chunki bola rivojida ikki asosiy muhit – maktab va oila o'zaro uyg'unlikda faoliyat olib borgandagina ijobiy natijalarga erishish mumkin.

Muammo qo'yilishi va ilmiy asos

Amaliy kuzatuvlar shuni ko'rsatadiki, inklyuziv ta'lim jarayonida maktab va oila o'rtasidagi hamkorlik ko'plab hollarda tizimli yo'lga qo'yilmagan. Bu esa o'quvchilarning ijtimoiylashuvi, psixologik moslashuvi va akademik rivojiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Ko'p hollarda ota-onalar inklyuziv ta'limning mazmun-mohiyatini yetarlicha tushunmaydi, pedagoglar esa ular bilan ishlashning samarali mexanizmlariga ega emas. Natijada, hamkorlik epizodik xarakterga ega bo'lib qoladi.

Mazkur masala davlat darajasida ham muhim ahamiyatga ega bo'lib, PQ-638-son qaror hamda PQ-4860-son qaror hujjatlarida inklyuziv ta'limni rivojlantirish, shu jumladan, ota-onalar bilan hamkorlikni kuchaytirish ustuvor vazifa sifatida belgilangan.

Ilmiy manbalarda ham ota-onalar ishtiroki yuqori bo'lgan ta'lim jarayonida o'quvchilarning ijtimoiy moslashuvi tezlashishi va o'zlashtirish darajasi oshishi ta'kidlanadi.

AMALIY TAVSIYALAR

Tadqiqot natijalari asosida quyidagi kompleks amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi: Avvalo, maktab va ota-onalar o'rtasida uzluksiz va tizimli muloqot mexanizmini shakllantirish zarur. Bu jarayon faqatgina yig'ilishlar bilan cheklanib qolmasdan, zamonaviy axborot texnologiyalari orqali muntazam ravishda amalga oshirilishi lozim. Ayniqsa, individual maslahatlar, tezkor axborot almashinuvi va muntazam teskari aloqa samarali natija beradi.

Ikkinchidan, ota-onalarning pedagogik kompetensiyasini rivojlantirish muhim hisoblanadi. Shu maqsadda seminar-treninglar, psixologik mashg'ulotlar va amaliy darslar tashkil etilishi lozim. Bu orqali ota-onalar farzandining rivojlanish xususiyatlarini chuqurroq anglab yetadi.

Uchinchidan, pedagoglar tomonidan individual yondashuvni kuchaytirish zarur. Har bir o'quvchining ehtiyojlari, qobiliyatlari va psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda ta'lim jarayonini tashkil etish inklyuziv ta'limning asosiy tamoyillaridan biridir.

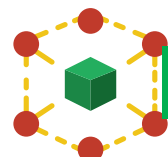
To'rtinchidan, ota-onalarni ta'lim jarayonining faol subyektiga aylantirish zarur. Ularni nafaqat kuzatuvchi, balki hamkor sifatida jalb qilish orqali ta'lim samaradorligini oshirish mumkin.

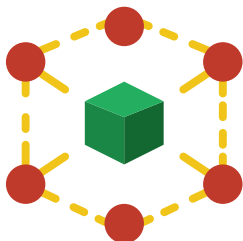
Beshinchidan, maktab va oila o'rtasida ijobiy psixologik muhitni shakllantirish muhimdir. O'zaro ishonch va hurmatga asoslangan munosabatlar samarali hamkorlikning asosini tashkil etadi.

Oltinchidan, metodik qo'llanmalar va amaliy tavsiyalar ishlab chiqish hamda ota-onalarga yetkazish zarur. Bu materiallar orqali ota-onalar farzand bilan uy sharoitida ishlash ko'nikmalarini shakllantiradi.

Yettinchidan, pedagoglarning kasbiy tayyorgarligini oshirish muhim ahamiyatga ega. Malaka oshirish kurslari orqali ularning inklyuziv ta'limga tayyorgarligini kuchaytirish mumkin.

Sakkizinchidan, maktabda ijtimoiy-psixologik xizmat faoliyatini kuchaytirish lozim. Psixolog va defektolog mutaxassislar ishtirokida ota-onalar bilan tizimli ish olib borish yuqori samaradorlik beradi.

Xulosa qilib aytganda: Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, inklyuziv ta‘lim samaradorligini oshirishda maktab va oila hamkorligi muhim omillardan biridir. Ushbu hamkorlikni tizimli tashkil etish, ota-onalarni faol jalb qilish va pedagogik yondashuvni takomillashtirish orqali ijobiy natijalarga erishish mumkin.

Shuningdek, ishlab chiqilgan amaliy tavsiyalar inklyuziv ta‘lim tizimini yanada rivojlantirishga xizmat qiladi va o‘quvchilarning ijtimoiy moslashuvini ta‘minlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. PQ-638-son qaror – O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Alohida ta‘lim ehtiyojlari bo‘lgan bolalarga ta‘lim-tarbiya berish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori. – Toshkent, 2021.
2. PQ-48-son qaror – O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining inklyuziv ta‘lim tizimini rivojlantirishga oid qarori. – Toshkent, 2019.
3. Qodirov A. Inklyuziv ta‘lim asoslari. – Toshkent: 2021.
4. Xoliqov A. Maxsus pedagogika. – Toshkent: 2020.
5. Karimova D. Inklyuziv ta‘lim metodikasi. – Toshkent: 2022.
6. Rasulova M. Maxsus pedagogika asoslari. – Toshkent: 2019.
7. To‘xtayeva Z. Inklyuziv ta‘limda pedagogik yondashuvlar. – Toshkent: 2021.
8. Инклюзивное образование: теория и практика / Под ред. Н.М. Назаровой. – Москва: 2018.
9. Специальная педагогика / Под ред. Л.С. Волковой. – Москва: 2017.

